

Рішення

Комітету з питань етики стосовно звинувачень у плагіаті членів Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти

В Інтернет-виданні “Українська правда. Життя” від 5 липня 2019 року з’явилася публікація Тетяни Пархоменко [“Совість вищої освіти”: як плагіаторів найняли забезпечувати якість науки](#)”, в якому троє членів Національного агентства (Андрій Бутенко, Олександр Длугопольський, Анатолій Гармаш) були звинувачені у плагіаті. Зважаючи на суспільну значимість цього питання, Комітет з питань етики провів відповідне розслідування по всіх трьох випадках, не чекаючи на затвердження відповідного “Порядку оскарження рішення спеціалізованої вченої ради про присудження наукового ступеня” органами державної влади, оскільки порушена проблема стосується членів Національного агентства.

Комітет з питань етики Національного агентства із забезпечення якості дійшов таких висновків:

1. Наведений приклад з публікації Андрія Бутенка не є плагіатом. Мова йде не про наукову публікацію, а про оприлюднення на сайті Європейського університету його нотаток з круглого столу, присвяченому проблемі рейдерства, який Андрій Бутенко модерував і при цьому зачитував цитати з друкованих видань.
2. Наведені приклади з дисертаційного дослідження Олександра Длугопольського не є плагіатом, оскільки його автор не видавав фрагменти чужого тексту за свої. У зазначених Тетяною Пархоменко абзацах дисертації є певні огріхи в оформленні посилань, проте джерела, що використовувалися, були наведені у бібліографії, на них також є посилання у тексті дослідження.

Наведені збіги не підтверджують запозичення наукових ідей або привласнення чужих результатів і не несуть наукового навантаження. Вони переважно стосуються загальновідомих фактів, класифікацій тощо. Слід зауважити, що питання необхідності чи відсутності посилання на джерела загальновідомих знань як і вживання лапок до перекладного тексту є дискусійними (*В.Бахрушин*,

Є.Ніколаєв (2019) Методичні рекомендації для ЗВО з підтримки принципів академічної доброчесності, с.10-11). Неоднозначність цих питань підтверджується і даним кейсом, оскільки той самий абзац на стор. 261 дисертації має збіги із двома російськомовними джерелами (підручник Р.Нурєєва, який є у списку джерел дисертації, та стаття Н.Баранова).

Якщо звернутися, наприклад, до британської практики аналізу текстів на наявність академічного плагіату за допомогою антиплагіатної системи Turnitin, то такі випадки означаються як “poor academic quality” (недостатня академічна якість) окремих абзаців. Загальна кількість таких абзаців у дисертації Олександра Длугопольського становить близько 2,5 сторінок із 444 сторінок загального обсягу дисертації, що складає приблизно 0,5% загального тексту.

3. Наведений приклад плагіату Анатолія Гармаша на засіданні Комітету з питань етики не розглядався, оскільки він за власним бажанням 16 липня 2019 року перестав бути членом Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. Його письмова заява була підтримана. Фактично це означає, що в Національному агентстві відкрилася вакансія за квотою працевлаштування.

У зв'язку із цим, Комітет з питань етики пропонує академічній громаді наступні рекомендації:

- 1) Закладам вищої освіти, редакціям журналів, іншим видавцям уникати практики публікації статей, тез конференцій та будь-яких інших матеріалів без згоди авторів. Було б доцільно запровадити практику письмової згоди або спеціальної угоди у випадку наукових публікацій.
- 2) Кожному із співавторів при публікації спільних результатів слід чітко визначати авторський внесок у статтю, монографію, будь-яку іншу публікацію. Також необхідно відмовитися від практики включення науковців як співавторів у публікації, в написанні яких вони реально не брали участь.
- 3) Важливо уникати не лише випадків плагіату як текстового запозичення, запозичення наукових ідей або привласнення чужих результатів, але й практики недостатньої академічної якості (poor academic quality): невірного оформлення посилань, відсутності лапок для прямих цитат,

надмірного вживання дослівного перекладу або цитат навіть у разі їх вірного оформлення, тощо.

4) Важливо ретельно оформлювати усі посилання, цитати, переклади тощо відповідно до чинних вимог. Доцільним є використання на практиці актуальних методичних рекомендацій щодо забезпечення академічної доброчесності, наприклад:

- *SAIUP (2019) Рекомендації для університетів та розширений глосарій термінів та понять із академічної доброчесності. Методичні рекомендації для ЗВО з підтримки принципів академічної доброчесності. Упорядники: В.Бахрушин, Є.Ніколаєв. Доступно за посиланням - <https://saiup.org.ua/resursy/3459-2/>*
- *МОН (2019) Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності Доступно за посиланням - <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2018/10/25/recomendatsii.pdf>*

5) Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти закликає академічну спільноту та всіх стейкхолдерів використовувати боротьбу з плагіатом виключно з метою підвищення якості наукових досліджень й культури написання академічних текстів, сприяння взаємодії та співпраці на засадах академічної доброчесності, доброзичливості й професіоналізму, а також уникати практики використання “антиплагіатних скандалів” з метою нанесення шкоди інституційній та особистій репутації, дискредитації організацій та фізичних осіб, несумлінної конкуренції чи особистої вигоди.

24 липня 2019 р.